

(Ne)odgovornost novinara u izveštavanju o osetljivim društvenim grupama u štampanim medijima

Kristina Malešević¹

Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Srbija

doi:10.5937/comman13-14559

***Sažetak:** Narušavanje profesionalnih standarda kada je reč odgovornosti novinara najčešći je primer kršenja Kodeksa novinara u Srbiji, što potvrđuju i žalbeni postupci pred Savetom za štampu. Etički standardi izveštavanja štampanih medija u Srbiji najupitniji su kada je reč o osetljivim društvenim grupama, u koje se, prema Strategiji prevencije i zaštite od diskriminacije Vlade Republike Srbije, svrstavaju žene, deca, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom, starije osobe, nacionalne manjine, izbeglice i pripadnici verskih zajednica. Uprkos neprestanom unapređivanju i dopunama Kodeksa novinara Srbije, istraživanja koja se bave poštovanjem etičkih i profesionalnih vrednosti izveštavanja štampanih medija još uvek su u povelju i uglavnom su se bavila zaštitom privatnosti. Osnovna ideja ovog rada je da sprovede analiza sadržaja sa akcentom na odricanje odgovornosti novinara u autorskim tekstovima u pet dnevnih listova u Srbiji: Politika, Večernje novosti, Blic, Informer i Kurir, u petodnevnom periodu u junu 2017. godine. Analizom narušavanja ove odredbe kodeksa bavićemo se u posebno definisanim segmentima: diskriminacija, govor mržnje i podsticanje nasilja; kršenje pretpostavke nevinosti; korišćenje neprimerenog i uznemirujućeg sadržaja; zaštita prava i dostojanstva ugroženih društvenih grupa. Dnevni list Politika opravdao je status ozbiljne dnevno-političke štampe u kojoj su novinari najodgovornije izveštavali, posebno o deci i ženama žrtvama krivičnih dela, kao najzastupljenijim osetljivim društvenim grupama. Analiza je pokazala da se razlika između polutabloidne i tabloidne štampe ogleda u korišćenju uznemirujućeg sadržaja, dok je narušavanje privatnosti karakterisika i polutabloidne i tabloidne štampe.*

***Ključne reči:** etika, odgovornost, novinari, osetljive društvene grupe, štampani mediji*

¹ Kontakt sa autorkom: krismalesevic@gmail.com.

1. Profesionalizacija novinarstva etičkim kodeksima

Profesionalizacija i legitimizacija novinarstva kao autonomne profesije, osim formalnog sistema obrazovanja i nezavisnog statusa u radu, podrazumeva i izgradnju kodeksa kao samoregulatorne norme, koja će biti opšteprihvaćena među pripadnicima profesije. Profesionalizam u novinarstvu predstavlja važnu dimenziju svih medijskih sistema, čiji stepen razvijenosti zavisi od autonomije profesije, javno-servisne orijentacije i razvijenosti profesionalnih normi (Hallin & Mancini, 2004). Utvrđivanje zajedničkog moralnog ideala i etičkih vrednosti u novinarskoj zajednici, kako tvrdi Dejl Žaket, za svrhu ima stvaranje „blagotvornog moralnog poretka, koji će početi da prevladuje na polju koje može da pruži snažan primer drugima“ (Žaket, 2007: 21). Funkcija usvajanja etičkih kodeksa je izlaganje i podsećanje novinara na moralne dileme sa kojima se susreće i „pružanje osećaja za njihove odgovornosti i za ono što se od njih očekuje kad obavljaju svoje dužnosti“ (Žaket, 2007: 24). Uspostavljanjem opštih standarda i vrednosti, otvara se mogućnost uspostavljanje poverenja između novinara i javnosti, kako tvrde Krstić i Milojević: „proklamovanjem da je usvojila kodeks i da se drži njegovih normi, grupa stručnjaka se stavlja u *službu društva*“ (Krstić & Milojević, 2015: 12). Definisanje normativne etike određuje prava i dužnosti, profesionalna pravila i obezbeđuje regulisanje medijske prakse.

Prve etičke smernice datiraju još iz 1631. godine, kada su u predgovoru godišnjeg zbornika nedeljnika *Gazette de France* definisane smernice postupanja novinara, koje su u načelu sledile ustaljenje društvene vrednosti francuskog društva. Paralelno sa razvojem novinarstva, uobličavala se i normativna etika, najpre u Francuskoj, Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji. O potrebi i neophodnosti normativnih standarda govori i Korni:

„Potreba uobličavanja normativnih standarda profesije izvršena je pod pritiskom dvaju nužnosti: odbrana novinarske profesije u okviru štampe koja od zanatske aktivnosti sada prelazi na industrijsku i formulisanje pravila koja imaju za cilj da sačuvaju novine (ili novinare) od uplitanja države, ali i od biča sudova, uvođenjem discipline na koju će novinari slobodnom voljom pristajati i zatim je poštovati.“ (Korni 1999: 19)

Kulturni, vrednosni i demokratski dometi društva ogledaju se i kroz domen medijske etike i profesionalne regulacije (Dej, 2004; Lauk, 2009; Korni,

1999). Apsolutno poštovanje usvojenih etičkih normi u svim segmentima društvenog delovanja, uključujući i medijsku sferu, kako ocenjuje Nikolić (Nikolić 2010: 46), važna je pretpostavka demokratskog društva. Nakon pada autoritarnog režima 2000. godine, u Srbiji su se stvorili uslovi za kodifikovanje profesionalnih standarda u sferi medija, koja predstavljaju jedan od osnova za nezavisnost struke (Vodinelic, 2012). Prvi nacionalni Kodeks novinara Srbije usaglašen je tek 2006. godine od strane dve najveće nacionalne novinske asocijacije, Udruženje novinara Srbije (UNS) i Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS). Iako su etički kodeksi usvojeni u svim postkomunističkim zemljama, uključujući i Srbiju, Milojević i Krstić ocenjuju da „komparativno posmatrano, standardizacija domaćeg novinarstva kasni i vremenski i kvalitativno“ (Milojević & Krstić, 2016: 279). Vodinelic ocenjuje da su doskora novinarski kodeksi u Srbiji spadali među najsiromašnije, ali i da novijim izdanjima nedostaje mnogo, tvrdeći da „novinarsku struku u Srbiji ne odlikuje, ni pre pada autoritarnog režima 2000. godine, a ni sve do skora, iole razvijena autonomna regulativa“ (Vodinelic, 2012: 82). Uprkos nedostacima, uspostavljena samoregulativa u novinarskoj profesiji u Srbiji nudi novinarima definisane vrednosti za rukovođenje u novinarstvu, ali i način na koje će medijski poslenici implemetirati te vrednosti u svom radu. Definisanje zajedničkih vrednosti posledično podrazumeva i pridržavanje istih u radu kako bi novinarstvo moglo da učvrsti status „profesije“ o kojoj se vode debate.

Važenje i prihvatanje etičkih pravila, iako jasno definisanih u kodeksu, u slučaju Srbije i dalje se retroaktivno učvršćuje primenom opštih pravila u slučajevima njihovih narušavanja i žalbenih postupaka javnosti.

U većini zemalja, pa i u Srbiji, etički kodeksi nemaju obavezujuću pravnu snagu i nisu podložni sankcionisanju u pravnom smislu u slučaju narušavanja. Bez šire profesionalne volje za poštovanjem etičkih normi i volje društva kao celine da iste podrži i da iskaže negativan stav prema medijskim kućama koje ne poštuju opšte vrednosti profesije, novinarski kodeks neće dobiti svoju suštinsku vrednost. Lauk ocenjuje da će mehanizmi samoregulacije bez civilne kontrole nad medijima i bez striktnog pridržavanja etičkih pravila od strane medijskih organizacija ostati bez efekata jer „većina novinara poznaje etičke principe i standarde izveštavanja, ali ih jednostavno ignoriše“ (Lauk, 2009: 80). Razlog neuspelog osnaživanja profesionalizacije od strane profesionalnih novinarskih udruženja u Srbiji Matić (2015) vidi u nedostatku podrške drugih subjekata

medijskog sistema. Ističući izostanak kažnjavanja medija i novinara od strane javnosti u slučajevima narušavanja etičkih smernica, Matić tvrdi da „ni vlast, ni regulator elektronskih medija, ni vlasnici, pa ni publika ne nagrađuju profesionalno ponašanje i ne kažnjavaju kršenje etičkih standarda“ (Matić, 2015: 78). Ona ovo vidi kao značajan segment u daljoj profesionalizaciji jer „publika finansijski ne nagrađuje velika profesionalna dostignuća, niti kažnjava medije koji ih lažu“ (Matić, 2015: 78). Anketno istraživanje iz 2011. godine pokazalo je da čak trećina ispitanika smatra da „novinari u Srbiji niti poznaju, niti se pridržavaju principa novinarske etike“, dok su preostali ispitanici bili relativno podeljeni između tvrdnji da novinari ne primenjuju dovoljno odredbe kodeksa, čiju sadržinu poznaju i stava da ih uopšte ne primenjuju (Milivojević et al., 2011: 61).

Etički principi u slučaju izveštavanja medija u Srbiji akademski su razmatrani na načelnom nivou (Nikolić, 2010; Matić, 2015; Martinoli, 2015), u kontekstu tema rodne ravnopravnosti (Cvetković, 2010), nasilja nad ženama (Višnjić, 2012), siromaštva (Valić Nedeljković, 2011). Dosadašnji naučni radovi ticali su se posebnih segmenata etičkog kodeksa kakva je fotografija (Jevtić, 2015; Vujović & Prelević Stojanović, 2014), dok se poštovanje etičkog kodeksa posmatralo kroz analizu medijskog diskursa (Barović, 2015; Nikolić, 2015). U nedostatku dugoročnog sistematskog praćenja etičke dimenzije medijskog izveštavanja, akademska zajednica iznedrila je nekoliko istraživanja šireg fokusa (Bajčeta & Milošević, 2015; Krstić & Milojević, 2015; Milojević & Krstić, 2016; Ugrinić & Atlagić, 2015). Najnovija akademska istraživanja poštovanja etičkih principa u medijima u Srbiji pokazala su da su novinari upozantni sa profesionalnim normama, ali i da se njihovo poštovanje razlikuju od sredine u kojoj novinar radi (Rupar & Seizova, 2017), da novinari nisu dovoljno upoznati sa opasnostima sekundarne viktimizacije po žrtve (Božović, 2017) i da se u toku izborne kampanje najviše narušavaju etički principi istinitosti, nezavisnosti od pritisaka i odgovornosti novinara (Gruhonjić, 2017). Primenom analize sadržaja na novinske tekstove u rubrici Hronika u pet dnevnih listova u Srbiji, ovim radom doprinosimo akademskoj raspravi o odgovornom odnosu novinara i medijskih organizacija prema vrednostima profesije, ali i publike kojoj se obraćaju.

2. Odgovornost novinara kao osnovna etička vrednost

Društveno ustanovljene norme i vrednosti imaju značaj samo ukoliko su prihvaćene i poštovane od pripadnika društva. Tako je i sa profesionalnim medijskim standardima i etičkim principima, koji utemeljenje nalaze u medijskom izveštavanju koje je u skladu sa definisanim i širokoprihvaćenim kodeksom. Pridržavanje smernica definisanih kodeksom novinarske profesije zahteva se od novinara i urednika i celokupnih medijskih organizacija koje stoje iza javno izgovorene reči. Odgovornost novinara za javnu reč od početka je bio jedan od osnovnih zahteva etičkih kodeksa, koja je vremenom dobijala na značaju. Razmatrajući karakteristike novinarskih kodeksa, Vodinić navodi da je „današnja struktura kodeksa rezultat razvoja u kome je sve više mesta zauzimala odgovornost novinara za svoj rad i odnos novinara prema čitaocima, odnosno slušaocima i gledaocima, dok je ranije to bio odnos sa poslodavcem“ (Vodinić, 2012: 74). Moralna prava koja se pripisuju novinarstvu kao „slobodnoj“ profesiji u direktnom su odnosu sa moralnim odgovornostima novinara, što prema Žaketu predstavlja osnove medijske profesionalne etike. „Odnos između opštih moralnih obaveza i posebnih odgovornosti koje pojedinci imaju zato što se bave određenom profesijom mogu se uzeti kao obeležje onoga što ćemo smatrati *profesionalnom etikom*“ (Žaket, 2007: 31). Novinar je odgovoran poslodavcu, izvorima informacija, samom sebi, ali i publici, profesiji i profesionalnom integritetu i društvu u celini, a samo neki od ovih ovih odgovornosti definisani su novinarskim kodeksima koji predstavljaju „oruđa da se obezbedi odgovornost“ (Dej, 2004: 67). Iako nisu usaglašeni, profesionalni novinarski kodeksi na globalnom nivou zasnivaju se uopštenim odredbama, koje od medija zahtevaju odgovornost za javnu reč, a od novinara da „prihvataju obavezu da poštuju i brane prava građana i izražavaju svest o tome da su glavni stvaraoci javnog mnjenja“ (Radojković, 2004: 58).

Odgovornost novinara kao posebna etička odrednica prisutna je i u međunarodnim novinarskim kodeksima i deklaracijama, koje služe kao uzor prilikom definisanja nacionalnih kodeksa. Etički kodeks Društva profesionalnih novinara, najstarije međunarodne profesionalne organizacije novinara koja je osnovana 1909. godine u Sjedinjenim Američkim Državama, nalaže da su novinari odgovorni svojim čitaocima, gledaocima, slušaocima i jedni drugima. Ovo je jedan od prvih etičkih kodeksa dostupan na osam svetskih jezika, koji promovira najviše standarde ponašanja i donošenja odluka novinara u svom radu.

„Novinari treba: da razjasne i objasne svoje izveštavanje i da javnost pozivaju na dijalog o ponašanju novinara; da ohrabruju javnost da iznosi zamerke informativnim medijima; da priznaju greške i da ih blagovremeno isprave; da razobličavaju nemoralne postupke novinara i informativnih medija; da se drže istih visokih standarda kojima mere druge” (Code of Ethics, 2014).

Etičkim kodeksom proklamovano je da javnost ima pravo da bude obaveštena o značajnim stvarima, ali da štampa kao zastupnik interesa svojih čitalaca ima posebnu odgovornost da bude budan čuvar legitimnih javnih interesa, dodajući i da su dobre novine nepristrasne, tačne, časne, odgovorne, nezavisne i pristojne (Kodeks novinara Srbije, 2015).

Kodeks novinara Srbije uvojen je 2006. godine, a danas je na snazi četvrto revidirano izdanje iz 2015. godine, koje se sastoji iz preambule i deset odredbi. Odgovornost novinara kao posebna odredba sastoji se od sedam smernica koje se tiču odgovornosti medijskog poslenika pred publikom i suprostavljanja svima „koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje i podsticanje nasilja” (Kodeks novinara Srbije, 2015: 15). Značaj istraživanja odgovornosti kao etičke odredbe ogleda se i u žalbama Savetu za štampu, telu koje razmatra da li su mediji prekršili kodeks i u kojoj meri. Za period od godinu dana (jun 2016–maj 2017), štampani mediji koji će biti razmatrani u ovom radu prekršili su Kodeks novinara Srbije u 14 novinarskih tekstova, dok su javne opomene izrečene za 9 objavljenih sadržaja koji se, između ostalih prekršaja, tiču i narušene odgovornosti novinara.

Primenjujući analizu sadržaja, u ovom radu posebnu pažnju posvetićemo principima novinarske odgovornosti koji se tiču izveštavanja o osetljivim društvenim grupama. Kako se navodi u usvojenoj Strategiji prevencije i zaštite od diskriminacije, osetljive društvene grupe naročito su izložene kršenju svojih prava na osnovu svojih ličnih svojstava, kakva su rod, starost, verska i nacionalna pripadnost². U ovom dokumentu, u osetljive društvene grupe se svrstavaju deca, žene, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom, pripadnici nacionalnih manjina, izbeglice, pripadnici verskih zajednica. Definisana Strategija zasniva se na prethodnim istraživanjima Kancelarije za ljudska i manjinska prava Republike

² Na osnovu člana 45. stav 1. Zakona o Vladi (“Službeni glasnik RS”, br. 55/05, 71/05-ispavka, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – US i 72/12) Vlada Republike Srbije 27. juna 2013. usvojila je Strategiju prevencije i zaštite od diskriminacije koja ima za cilj poštovanje ustavnog načela zabrane diskriminacije

Srbije i izveštajima nezavisnih organa, poverenika za zaštitu ravnopravnosti i zaštitinika građana o diskriminaciji u različitim oblastima, posebno u medijima.

„Analizom propisa, izveštaja Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, izveštaja Zaštitnika građana, izveštaja Evropske komisije, organizacija civilnog društva koje se bore za unapređenje i zaštitu ljudskih prava, medijskih natpisa i dr. o čemu je prethodno bilo reči, uočljivo je da su diskriminaciji i diskriminatorskom postupanju više izložene osobe i grupe po sledećim osnovama: (1) po osnovu pripadnosti nacionalnim manjinama; (2) žene; (3) LGBT osobe; (4) osobe sa invaliditetom; (5) starije osobe; (6) deca; (7) izbeglice, interno raseljena lica i druge ugrožene migrantske grupe; (8) na osnovu verske pripadnosti i (9) lica čije zdravstveno stanje može biti osnov diskriminacije.” (Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije, 2013: 14)

Akadska istraživanja medijskog predstavljanja osetljivih društvenih grupa uglavnom su se bavila ženskim pitanjem i načinom predstavljanja žena u medijima (Antonijević, 2005; Baćanović, 2008; Begović, 2015; Knežević & Car, 2011; Momčilović, 2012; Prelić, 2001; Torlak, 2011), dok se mali broj studija bavio i pozicioniranjem nacionalnih manjina u medijima (Simeunović, 2009). Ipak polazeći od činjenice da su sadržaji u medijima određeni društvenom stvarnošću jer je „uticaj medija velik i manifestuje se prvenstveno kroz selekciju vesti, odnosno, ono što mediji prepoznaju kao važno” (Begović, 2015: 64), odnos novinara i medija prema osetljivim društvenim grupama nameće se kao značajno polje istraživanja. Analizirajući medijsku sliku žene u Srbiji, i Torlak ističe da mediji mogu i da „utiču na formiranje stvarnosti kroz selekciju i favorizovanje određene teme, događaja, jednog pola, određenih stavova i vrednosti, pogleda na svet, kao što i promovišu poželjne predstave o rodnom identitetima i ulogama” (Torlak, 2011: 43). Značaj medija u konstrukciji društvene stvarnosti uočio je Makluan još krajem sedamdesetih godina prošlog veka tvrdeći da „mediji utiču na društvo, odnosno, na psihoemocionalnu strukturu i ponašanje građanina” (Makluan, 1971: 13).

U analizi štampanih medija, u ovom radu posebna pažnja biće posvećena smernici Kodeksa koja se tiče širenja predrasuda i stereotipa zasnovanih na rodu, polu, etničkim, rasnim, socijalnim i verskim opredeljenjima; kolokvijalnom, pogrdom i nepreciznom nazivanju određenih grupa; smernici koja se tiče zaštite identiteta žrtava i osumnjičenih za krivična dela i objavljivanju informacija vezanih za socijalni i bračni status; korišćenju neprimerenih i uznemirujućih

sadržaja; zaštititi prava i dostojanstva dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa (Kodeks novinara Srbije, 2015). Narušavanje etičke odgovornosti u pogledu osetljivih društvenih grupa ogleda se u načinu njihovog predstavljanja, odnosu između osetljivih društvenih grupa i ostatka društva i dodeljenim društvenim ulogama i rodno senzitivnom jeziku (Cvetković, 2010).

3. Metode istraživanja i uzorak

Autorka rada ima za cilj da prikaže način na koji su osetljive društvene grupe predstavljene u medijima i da li se novinari i mediji prilikom izveštavanja o osetljivim društvenim grupama pridržavaju etičkog principa odgovornosti. Pitanje odgovornosti posebno je značajno za osetljive društvene grupe, koje su sklone diskriminaciji i narušavanju osnovnih prava s obzirom na svoje lično svojstvo (Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije, 2013). Polazeći od istraživanja koja su pokazala da su žene, kao kategorija društveno osetljivih grupa, najprisutnije u rubrikama crne hronike kao žrtve nasilja, potom u rubrikama kulture i zabave (Torlak, 2011), istraživanje će obuhvatiti analizu rubrika Crna hronika u štampanim izdanjima pet dnevnih listova: *Politika*, *Večernje novosti*, *Blic*, *Kurir* i *Informer*. Za potrebe analize novinarske odgovornosti, korišćen je nasumični uzorak štampanih medija u Srbiji sa najvećim tiražima u periodu od 26. do 30. juna 2017. godine. Odabrani datumi predstavljaju pet radnih dana, s obzirom na to da je dnevna štampa u Srbiji zadržala praksu plasiranja „soft news” u izdanjima za subotu i nedelju (Kljajić, 2012).

Dnevni list *Politika* odabran je kao najstariji dnevni list u Srbiji, koji se svrstava u kvalitetnu dnevnu štampu i nalazi se delimično u državnom vlasništvu. *Večernje novosti* i *Blic* su dnevni listovi koji su od svog nastanka zauzeli poziciju polutabloidne dnevne štampe sa brojnim kratkim vestima i izveštajima, zauzimajući poziciju između senzacionalističke i ozbiljne dnevne štampe. Ovi polutabloidi karakteristični su i po različitim vlasničkim strukturama – *Večernje novosti* su u dualnom vlasništvu, dok je *Blic* u vlasništvu strane, švajcarske kompanije. Dnevni listovi *Kurir* i *Informer* odabrani su kao najtiražniji tabloidi u Srbiji, koji su u privatnom vlasništvu (Gruhonjić, 2015; Simeunović, 2009). Ovakav izbor dnevne štampe, različite „u mnogim aspektima značajnim za njihovu tržišnu poziciju i uređivačku politiku – po tradiciji, vlasničkoj strukturi, tiražu, medijskom formatu, profesionalnim i etičkim standardima, pa i

razumevanju vlastite društvene uloge” (Torlak, 2011: 46), daje reprezentativnost istraživanju. U skladu sa tim, dnevni listovi pružaju mogućnost utvrđivanja i da li postoji razlika između tzv. ozbiljne, polutabloidne i tabloidne dnevne štampe po pitanju poštovanja principa odgovornosti.

Za potrebe istraživanja, korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja. Kao jedna od trenutno najrasprostranjenijih metoda u oblasti istraživanja medija i komuniciranja, analiza sadržaja kao istraživački postupak primenjivala se još u XVIII veku u zemljama Skandinavije (Rosengren, 1981), a široku primenu u društvenim naukama stekla je sredinom prošlog veka, kada su je naučnici počeli koristiti i kao kvalitativni i kvantitativni metod (Berelson, 1952). Analiza sadržaja pogodna je za analizu medijske komunikacije pod kojom se podrazumeva „sistematsko prebrojavanje, procenjivanje, interpretiranje i analizu materijalnih formi komunikacije između pojedinaca ili grupa” (Bešić, 2011: 168). Metod je efikasan za klasifikovanje velikog broja tekstova u određeni broj kategorija koje imaju slična značenja (Weber, 1990). O pogodnosti analize sadržaja u procesu komuniciranja govori i Milić, navodeći da je ovaj metod nastao „kao rezultat praktičnih i teorijskih potreba da se o pojedinim oblicima društvenog opštenja dobiju objektivniji i potpuniji podaci” (Milić, 1996: 571). Sa razvojem modernih medijskih tehnologija, kako tvrdi Avramović, predmet analize sadržaja u sve većoj meri postaju štampani mediji i to „sa ciljem da se prikupe objektivni podaci o stavovima, shvatanjima, uverenjima, namerama, vrednostima učesnika u simboličkom opštenju” (Avramović & Vujačić, 2010: 449).

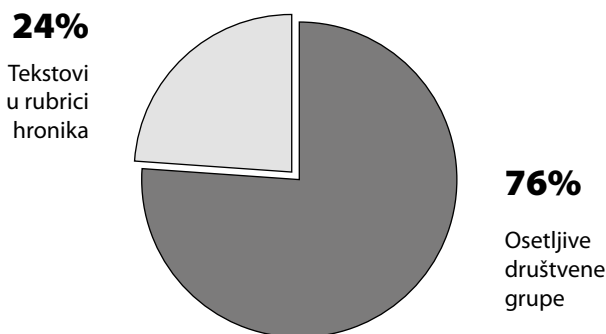
Uzorak obuhvata ukupno 205 novinskih tekstova plasiranih tokom uzorkovanog perioda u rubrici Crna hronika, a jedinicu analize predstavljao je tekst. Korpus analize obuhvatao je samo jedinice u kojima su prepoznate osetljive društvene grupe, definisane na osnovu prethodno pomenutih dokumenta. Kriterijum selekcije analiziranih tekstova podrazumevao je izveštavanje o nekoj od osetljivih društvenih grupa (deca, žene, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom, pripadnici nacionalnih manjina, izbeglice, pripadnici verskih zajednica). Za potrebe istraživanja, kao instrument definisan je kodni list, formiran u skladu sa ciljevima rada. Prvu celinu kodnog lista činile su formalne karakteristike jedinice analize, kakve su datum objavljivanja, medij, naziv teksta, novinski žanr, veličina teksta, prema broju korišćenih reči u tri podkategorije i pozicioniranje

na strani. Sledeća celina određivala je osetljivu društvenu grupu o kojoj se izveštava i utvrđivala da li se o pripadnicima osetljivih društvenih grupa izveštava kao o žrtvama ili počinicima krivičnih dela. Poslednja celina kodnog lista odnosila se na način predstavljanja osetljivih društvenih grupa u medijskom izveštavanju, u skladu sa zahtevom za odgovornost novinara koji je definisan u Kodeksu novinara Srbije. Kategorije kroz koje su se jedinice analize posmatrale su diskriminacija, govor mržnje i podsticanje nasilja (smernice ove odredbe su kolokvijalno, pogrdno i neprecizno nazivanje osetljivih društvenih grupa i naglašavanje nacionalne, rasne, verske, polne, rodne, etničke, rasne, socijalne i seksualne opredeljenosti i isticanje bračnog statusa lica o kojima se izveštava), kršenje pretpostavke nevinosti (smernice ove odredbe tiču se zaštite privatnosti i identiteta osumnjičenog ili žrtve i neiznošenje podataka koji upućuju na identitet osobe), korišćenje neprimerenog i uznemirujućeg sadržaja i zaštita prava i dostojanstva dece, osetljivih i ugroženih društvenih grupa. Poseban segment analize su fotografije, njihovo autorstvo i poreklo.

4. Rezultati istraživanja

U analiziranom periodu, u rubrici Crna hronika u pet dnevnih listova, plasirano je ukupno 205 tekstova. O osetljivim društvenim grupama, prema prethodno definisanim kategorijama, izveštavalo se u ukupno 64 novinska teksta. Broj tekstova u kojima se izveštavalo o osetljivim društvenim grupama potvrđuje zahtev za analizom poštovanja etičkih odredbi Kodeksa novinara Srbije, kao posebno osetljivoj kategoriji stanovništva koja je podložna diskriminaciji po različitim pitanjima (Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije, 2013). Najveći broj tekstova u rubrici Hronika plasiran je u polutabloidu *Večernje novosti*, ukupno 51 tekst, dok je najveći broj tekstova u kojima se izveštava o nekoj od kategorija osetljivih društvenih grupa objavljen u tabloidnom dnevnom listu *Kurir*.

Grafikon 1: Zastupljenost tekstova osetljivim društvenim grupama u rubrici Hronika

Značaj sprovedene analize o poštovanju etičkog kodeksa prilikom izveštavanja o osetljivim društvenim grupama potvrđuje i činjenica da je procentualno najveći broj objavljenih dugih tekstova (više od 150 reči) izveštavao o nekoj od kategorija definisanih kao osetljive društvene grupe. Od ukupno 53 duga teksta, u 24 eksplicitno su navedene definisane kategorije stanovništva, što čini 31% najdužih tekstova koji zauzimaju više od polovine ukupne površine novinske stranice. U tekstovima srednje dužine (od 50 do 150 reči), o osetljivim društvenim grupama izveštavalo se u 14 od ukupno 51 objavljenog teksta srednje dužine ili 22% srednje dugih tekstova. U najkraćim novinarskim formama, kratkim tekstovima (do 50 reči) o osetljivim društvenim grupama izveštavalo se u 26 od ukupno 101 objavljenog teksta ili 20% od objavljenih najkraćih tekstova.

Tabela 1: Prikaz objavljenih tekstova u rubrici Crna hronika prema mediju

Naziv medija	Ukupan broj objavljenih tekstova u rubrici Crna hronika	Ukupan broj tekstova o osetljivim društvenim grupama	Udeo tekstova o osetljivim društvenim grupama u ukupnom broju tekstova
Politika	25	4	16 %
Večernje novosti	51	16	31 %
Blic	42	13	31 %
Informer	42	14	33 %
Kurir	45	17	38 %

Prema definisanim kategorijama na osnovu smernica odredbe o odgovornosti novinara koja je definisana Kodeksom novinara Srbije, analiza je pokazala da do narušavanja etičkih principa u slučaju izveštavanja o osetljivim društvenim grupama nije došlo u ukupno 15 tekstova. U ovim tekstovima, u samom telu teksta prilikom spominjanja osetljivih društvenih grupa nisu se koristili kolo-kvijalni i pogrdni nazivi. Takođe, u ovim tekstovima nije narušena ni privatnost lica, ni pretpostavka nevinosti, uprkos činjenici da se o osetljivim društvenim grupama (kategoriji zasnovanoj na nacionalnoj osnovi) izveštavalo kao o potencijalnim počinocima krivičnih dela u tabloidnim listovima. Korišćenje nepri-merenog i uznemirujućeg sadržaja nije bilo prisutno, dok je zaštita prava i do- stojanstva dece, osetljivih i ugroženih društvenih grupa apsolutno ispoštovana.

Tabela 2: Prikaz objavljenih tekstova o osetljivim društvenim grupama u kojima nije narušeno etičko načelo odgovornosti novinara

Naziv medija	Ukupan broj tekstova o osetljivim društvenim grupama	Ukupan broj tekstova u kojima nije narušeno načelo odgovornosti	Udeo tekstova u kojima nije narušeno načelo odgovornosti
Politika	4	2	50 %
Večernje novosti	16	5	31 %
Blic	13	3	23 %
Informer	14	2	14 %
Kurir	17	3	18 %

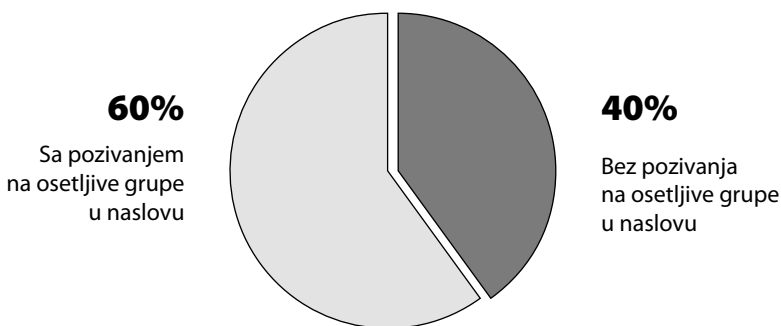
4.1. Predstavljanje osetljivih društvenih grupa u naslovnom bloku

Uloga naslova u usmeravanju javnog mnjenja i uticaja na ponašanje pojedinaca, ali i mogućnost formiranja utiska o nekoj ličnosti (Ecker et al., 2014), pokazuje koji značaj ima naslov kao celina za sebe. Kodeks novinara Srbije u odeljku III – Odgovornost novinara – usmerava profesionalce u medijima da se suprostavljaju bilo kojoj vrsti diskriminacije, govora mržnje i podsticanja nasilja, posebno u izvštajima o krivičnim delima. Istraživanje pokazuje da se pripadnici osetljivih društvenih grupa, u slučaju rubrike Hronika, u najvećem broju slučajeva žene i deca, koriste kao mamac za privlačenje pažnje publike i ističu se već u naslovnom bloku. Analiza pokazuje da i kvalitetna dnevna štampa podleže

ovom trendu, ali, za razliku od polutabloida i tabloida, isticanje osetljivih društvenih grupa u naslovu rezervisano je za slučajeve kada oni predstavljaju glavne aktere događaja o kojem se izveštava.

Od ukupnog broja tekstova u kojima se nije narušilo načelo odgovornosti novinara prilikom izveštavanja o osetljivim društvenim grupama, u samo 6 tekstova se osetljive društvene grupe nisu eksplicitno navodile u naslovu ili celokupnom naslovnom bloku. Sa druge strane, od ukupno 49 tekstova u kojima nije ispoštovano načelo odgovornosti, samo u jednom tekstu u tabloidnom dnevnom listu *Kurir* u naslovnom bloku nije bilo pozivanja na osetljive društvene grupe o kojima se izveštava.

Grafikon 2: Udeo objavljenih tekstova u kojima nije narušeno načelo odgovornosti prilikom izveštavanja o osetljivim društvenim grupama

Zloupotrebe rodnog i polnog statusa žrtava, ali i osumnjičenih lica, prisutne su čak i u naslovima novinskih tekstova u kojima u telu teksta nije izostala odgovornost novinara. U vesti kao najkraćoj novinarskoj formi, dnevni list *Politika* poziva se na saopštenje Ministarstva unutrašnjih poslova i prenosi informaciju o hapšenju zbog porodičnog nasilja sa naslovom „Pokušao da tuče suprugu“. Iako u telu vesti nema narušavanja etičkih odredbi, čak ni navođenja inicijala žrtve ili podataka koji bi indirektno uputili na njen identitet, pominjanjem osetljivih društvenih grupa i nasilja u naslovu u prvi plan je izdvojeno pozivanje na rodnu pripadnost i porodični status žrtve.

Naslovi u polutabloidnoj štampi u slučajevima izveštavanja o krivičnim delima i žrtvama, među koje spadaju osetljive društvene grupe, formulisani su

nalik na naslovne blokove u tabloidima. Razlika se ogleda u nasilnom jeziku, isticanjem senzacionalističkih vinjeta, nadnaslova i opreme objavljenog teksta.

Redakcija polutabloida *Blic* u slučaju izveštavanja o zdravstvenom stanju žrtve saobraćajne nesreće odlučila se za naslov „Otac poginulog dečaka pita šta mu je sa sinom“. Odgovornost novinara, kao etička odredba, narušava se u zloupotrebi maloletnog lica u cilju manipulacije osećanjima publike uzevši u obzir činjenicu da je reč o maloletniku koji je preminuo od posledica saobraćajne nesreće. Definisanjem naslova medijski profesionalci koriste se uznemiravajućim sadržajima, koji se direktno odnose na maloletinke kao društvenu grupu, kojoj se posvećuje posebna pažnja prilikom medijskog izveštavanja. Zloupotreba osetljivih društvenih grupa kao mamac za novinski tekst sa malom količnom novih informacija upotrebljen je u izveštaju sa suđenja za krivično delo plasiranom u *Večernjim novostima*. Neodgovorno pozivanje na osetljive društvene grupe, posebno u slučaju kada je reč o žrtvama nasilja, primer je i u naslovu „Negirao da je usmrtio majku“. Uprkos relativno senzibilnijem jeziku u slučaju navođenja krivičnog dela za koje se osumnjičeni tereti, upotreba imenice „majka“ budi zainteresovanost i emocionalnost kod čitalaca, čime su se medijski radnici rukovodili pri odluci da ne postupe odgovorno, na štetu isticanja socijalnog i porodičnog statusa žrtve.

4.2. Podsticanje diskriminacije, nasilja i narušavanje privatnosti

Medijska reprezentacija osetljivih društvenih grupa pokazatelj je dominantne vladajuće predstave u društvu o svakoj od posebnih kategorija koje se u njih svrstavaju. Ovo stanovište zastupa i Kelner, navodeći da je proces „konstruisanja identiteta u osnovi samih medija i medijske kulture“ (Kelner, 2004: 434). Etički kodeks u okviru odgovornosti od novinara zahteva suprostavljanje svima, koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govora mržnje i podsticanje nasilja. U daljim smernicama Kodeksa novinara Srbije, od medijskih radnika očekuje se da ne naglašavaju polne, rodne, etničke, rasne, socijalne ili verske različitosti ni u kakvom kontekstu, dok se kolokvijalno, pogrдно i neprecizno nazivanje određene grupe smatra nedopustivim. Takođe, zaštita privatnosti u slučaju izveštavanja o osetljivim društvenim grupama, naročito kada su u ulozi žrtve, jedan je od osnovnih etičkih zahteva od medijskih radnika.

Najčešći primeri narušavanja novinarske odgovornosti ogledaju se kroz korišćenje pogrđnih i kolokvijalnih izraza za žene (npr. *ljubavnica*), otkrivanje

podataka o osetljivim društvenim grupama u kontekstu porodičnih odnosa i bračnog stanja, koje nije neophodno za razumevanje događaja (supruga, samohrana majka troje dece, bivša žena, majka, starica, sin) i pripisivanje osobina zasnovanih na ličnim petpostavka u cilju postizanja emocionalne percepcije poruke kod publike (nesrećna žena, unesrećena majka, utučena žena, sirota devojčica, uznemireni i preplašeni maloletni brat). List *Politika* potvrdio je karakteristike kvalitetne dnevno-političke štampe koja poštuje etičke kodeske u slučaju rodne diskriminacije. U tekstu „Deblo palo na automobil i ubilo ženu tokom vožnje“, navedeni identiteti žrtava pokriveni su inicijalima i nije naveden nijedan podatak koji bi indirektno mogao da otkrije identitete. U naslovu teksta navodi se imenica „žena“, koja predstavlja podudaranje gramatičkog i prirodnog roda u kontekstu „upotrebe muškog oblika oslovljavanja žene, što predstavlja izraz poštovanja“ (Cvetković, 2010: 158). Sledeći navedene činjenice, može se zaključiti da je ovaj tekst primer poštovanja etičkog kodeksa i odgovornosti novinara kao posebne vrednosti.

Isti događaj oslikava razliku između polutabloida i kvalitetne dnevne štampe, ali i prisustvo narušavanja dostojanstva, prava i privatnosti osetljivih društvenih grupa, kakvo je prisutno samo u tabloidima. Dnevni list *Blic* plasirao je ovu vest kao glavnu temu tog dana, koja je zavredila celokupnu naslovnu stranu sa naslovom „Letnja oluja ubila majku troje dece“, praćenu fotografijom sa likom žrtve i troje maloletne dece i navedenim imenom i prezimenom žrtve. Odgovornost novinara prekršena je u smernici koja se tiče naglašavanja rodne i socijalne uloge žrtve kao „majke troje dece“ u cilju prijemčivosti poruke kod čitalaca na emocionalnom nivou. Zloupotreba osetljivih društvenih grupa, kao što su deca, izaziva posebne emocije i da je publika „najviše pogođena ljudskom, posebno dečijom patnjom, a u kriznim situacijama posebno treba voditi računa o objavljivanju takvih potresnih snimaka“ (Barović, 2015: 99). Dostojanstvo, prava i privatnost žrtve i maloletnika koji nisu akteri događaja, potpuno su narušeni iznošenjem svih privatnih podataka i objavljivanjem bračnog, odnosno, porodičnog statusa. I *Večernje novosti* pri izveštavanju o istom događaju narušile su etičke norme. Tekst je plasiran na naslovnoj strani sa naslovom „Otac gledao kako mu drvo ubija kćerku“. Naslov smešta žrtvu u kontekst porodičnih odnosa, koji nisu u direktnoj koliziji sa temom izveštavanja sa ciljem uticaja na emocionalni nivo kod primaoca poruke. Pored naslova, objavljena je i fotografija sa likom žrtve i navođenjem imena i prezimena otkriven je identitet. Žrtva

je predstavljana kao „majka dečaka i devojčice“ sa detaljima iz privatnog života kako je „sa suprugom 2010. godine pokušavala da dobije treće dete“.

Korak dalje u iznošenju činjenica iz privatnog života i isticanja pripadnosti društvenim grupama prisutna je u tabloidima *Kurir* i *Informer*. Tekst „Ubilo je drvo dok je vozila automobile“ u *Kuriru* otkriva identitet, označava žrtvu kao „samohranu majku troje dece“, novinari prenose detalje kako je „drvo jednoj ženi bukvalno pritislo glavu“. Narušavanje etičkih principa prisutno je i u „Informeru“ u tekstu „Anđelku ubilo drvo dok je vozila po nevremenu“. Naslovom medijska organizacija narušava dostojanstvo i pravo na privatnost žrtve ističući da je „vozila po nevremenu“. Isticanje bračnog i socijalnog statusa već u podnaslovu pojačava ove tvrdnje gde se navodi da je žrtva „majka troje dece“.

4.3. Korišćenje neprimerenog i uznemirujućeg sadržaja

Prilikom izveštavanja o krivičnim delima koja se vezuju za osetljive društvene grupe, dnevni list *Politika* koristio je jezik primeren ozbiljnoj dnevno-političkoj štampi. U dva teksta u kojima je narušena etička odgovornost novinara nije bilo uznemirujućeg ni neprimerenog sadržaja. Polutabloidna štampa delimično se uzdržavala od eksplicitnog objavljivanja nasilnog i uznemirujućeg sadržaja, dok su tabloidni listovi isticali uznemirujući sadržaj već u naslovima.

Tabela 3: Prikaz objavljenih tekstova o osetljivim društvenim grupama u kojima je korišćen neprimeren i uznemirujući sadržaj

Naziv medija	Ukupan broj tekstova o osetljivim društvenim grupama	Ukupan broj tekstova sa uznemirujućim sadržajem	Udeo tekstova sa uznemirujućim sadržajem
Politika	4	0	0 %
Večernje novosti	16	5	31 %
Blic	13	6	46 %
Informer	14	10	71 %
Kurir	17	8	15 %

Etički korpus definisanja odgovornosti novinara, koji se tiče neprimerenih i uzmerivajućih sadržaja, koji mogu imati štetan uticaj na decu i zaštita prava i dostojanstva dece i žrtava zločina grubo se narušava u tabloidnim dnevnicima

listovima. Tekst u listu *Kurir* plasiran je sa naslovom „Tata je bio ljut, pa je izbo majku i mene“, čime se doprinosi kreiranju atmosfere nasilja, stereotipnog predstavljanja porodičnog nasilja nad ženama kao normalne pojave. U nadnaslovu navedeni su i inicijali maloletne devojčice sa brojem godina i okarakterisana je kao „žrtva porodičnog nasilja“, dok su dalje u navedeni detaljni opisi kako je izvršeno krivično delo kroz izjave neimenovanih izvora da je „... pojurio suprugu i ćerku držeći nož u ruci. (...) U tom guranju posekao je ćerku, a ženu ubo u ruku i leđa“, čime se stvara atmosfera podsticanja nasilja. Tabloidni list *Informer* plasirao je najveći broj tekstova sa neprimerenim i uznemirujućim sadržajem prilikom izveštavanja o osetljivim društvenim grupama. U tekstu sa naslovom „Zaklao bivšu ženu pred njenim bratom“, žrtva je žena romske nacionalnosti kojoj je identitet potpuno otkriven. Osim narušavanja tih smernica odgovornosti novinara, ovaj tekst donosi uznemirujući sadržaj u vidu eksplicitnog opisa načina na koji je žrtva usmrćena. Tako se navodi: „...zaklao sam Danijelu. Eno je, leži na asfaltu...“, potom je kao podnaslov izvučeno „Šikljala krv“ i dalje u nastavku teksta se opisuju uznemirujuće scene: „Zapomagala je. Ubo ju je nekoliko puta u desnu stranu tela, krv je šikljala kao vodoskok. Onda ju je zaklao pa nastavio da ubada...“.

4.4. Predrasude o žrtvama i osumnjičenim za krivična dela

Posebna smernica odredbe odgovornosti u Kodeksu tiče se zabrane predrasuda, zasnovanih na privatnim stavovima novinara koje „ne smeju biti emitovane/objavljene ni u kom kontekstu, ni otvoreno, ni prikriveno“ (Kodeks novinara Srbije, 2015: 15). Predrasude u novinarskim tekstovima tiču se tedencije interpretiranja činjenica i događaja u skladu sa ličnim pretpostavkama i pristrasnošću u prilog društvenih grupa koje novinar prihvata ili odbacuje. U tom smislu, novinarsko izveštavanje može biti oblikovano „ne samo ograničenjima epistemičke perspektive koja potiču od prostorno-vremenske lokacije, kao i od kulturnih predispozicija novinara, već i onome što se uobičajeno naziva novinarskom *pristrasnošću* koja potiče od *predrasuda*“ (Žaket, 2007: 315). Posmatrano sa strane profesionalne novinarske etike, predrasude mogu negativno uticati na publiku, ali pre svega i na osetljive društvene grupe o kojima se izveštava u svojstvu žrtve ili osumnjičenog za krivična dela.

Širenje predrasuda, pogrdnog i kolokvijalnog označavanja žena ili dece (kao najprisutnijih aktera osetljivih društvenih grupa), bilo da su označene kao žrtve

ili osumnjičeni za krivična dela, tokom analiziranog perioda nije zabeleženo u rubrici Hronika dnevnog lista *Politika*. Širenje predrasuda zasnovanih na glasinama i neproverenim navodima prisutna je već u naslovu teksta „Ljubavnica žrtve i njen muž bili na mestu nesreće”, plasiranom u dnevnom listu *Blic*. Istraga o ubistvu žrtve, koja je negativno okarakterisana u kontekstu bračnog statusa, zasniva se na „poverljivim izvorima iz istrage”. U tekstu se indirektno otkriva identitet osumnjičenog za kriminalno delo ubistva, koji je ženskog roda, sa navedenim imenom i prvim slovom prezimena, mestom stanovanja i objavljenom fotografijom na kojoj je prikričen lik. Iznete predrasude otkrivaju se korišćenjem kolokvijalnog izraza „Ljubavnica” i sopstvenog suda novinara o tome, s obzirom na to da se u izjavama svedoka ta reč ne spominje. O osumnjičenoj za krivično delo govori se u negativnom kontekstu „...majka dvoje dece, koja je sa mojim sinom bila u ljubavnoj vezi”, pripisujući joj pridev „nemoralna” i ocenjujući izvršeno krivično delo za koje se tereti kao „stravičan zločin”.

Širenje etničkih predrasuda prisutno je i u najkraćim novinarskim formama, kakve su vesti sa dužinom teksta do 200 karaktera u polutabloidnoj dnevnoj novini *Večernje novosti*. Nepotpisan tekst pod naslovom „Albanac švercovao oružje” prenosi informaciju zvaničnih institucija o hapšenju zbog krivičnog dela. U samo nekoliko rečenica, četiri puta navedena je etnička pripadnost, koristeći reč „Albanac”, uz opisivanje oružja i povezanost sa drugim kriminalnim radnjama, iako se u prenetoj rečenici zvanične institucije navodi da je „osumnjičeni albanske nacionalnosti”. U tekstu je otkriven identitet osumnjičenog uz navedeno ime i prezime, kao i objavljenju fotografiju sa likom, bez navođenja izvora ili autora.

Tabloid *Informer* u tekstu „Muž i žena ubili njenog švalera?” širi neosnovane predrasude i u slučaju osumnjičene ženske osobe, kao i u slučaju žrtve. Osim potpunog otkrivanja identiteta osumnjičene za krivično delo, narušavanja dostojanstva i prava na privatnost, novinar karakteriše osumnjičenu kao „Ljubavnicu”, „švalerku”, „suprugu koja je namamila ljubavnika...pa ga nasmrtno pretukli i zapalili”. Koristeći kolokvijalan jezik nabojen negativnim osećanjima, novinar prenosi i stavove neimenovanih sagovornika, ali i sopstvene sudove dobijene na osnovu nepotpunih informacija, čime je prekršena prva odredba odgovornosti novinara. Predrasude novinara o žrtvama krivičnih dela koji nisu direktno akteri događaja o kojem se piše, plasiran je u rubrici Hronika dnevnog lista *Kurir* pod naslovom „Izrešetan na kućnom pragu”. Tekst se tiče krivičnog dela ubistva, a

kao antrfile novinar je dodao podećanje na prohodno ubistvo koje se odigralo u istom mestu nekoliko godina ranije. Novinar diskriminatorno opisuje žrtve kao „dementne starce”, aludirajući na njihovu naivnost i starosnu kategoriju. Osim predrasuda, novinar prenosi uznemirujuće detalje o krivičnom delu, koje nije u direktnoj vezi sa aktuelnom temom izveštavanja i otkriva identitet žrtava krivičnog dela, koje se svrstavaju u osetljivu društvenu grupu.

4.5. Korišćenje fotografije kao uznemirujućeg sadržaja

Trka za informacijom više u savremenim uslovima štampanih medija u Srbiji pretvorila se u trku za što autentičnijom fotografijom sa lica mesta na kojoj se krivično delo dogodilo, ali i objavljivanjem privatnih fotografija žrtava, čak i u slučaju maloletnika. Iako u Kodeksu novinara Srbije nije eksplicitno navedena odgovornost fotoreportera, kada se govori o profesionalnim etičkim zahtevima medijske profesije, podrazumeva se kompletna medijska organizacija. Opštevažeća za medijske radnike, etičke smernice, kako ističu pojedini autori, neophodno je definisati i u ovoj oblasti jer „postoje određene specifičnosti fotografije zbog kojih je opravdano razmatrati kako ključna etička pitanja izgledaju iz ove vizure“ (Ninković Slavnić, 2015: 163). Osobenost fotografije je izazivanje emotivne reakcije kod publike i personalizovanje vesti, ona je „po definiciji, sam prizor, bukvalna stvarnost“ (Prajs, 2011: 303). Uznemirujuće fotografije sa mesta krivičnog dela, ali i fotografije sa likom žrtava koje spadaju u osetljive društvene grupe posebno su analizirane u ovom radu.

Dnevni list *Politika* u slučaju plasiranja fotografija pokazao je zavidan nivo poštovanja osnovnih etičkih načela novinarske profesije i potvrdio status kavlitetne dnevno-političke štampe. U slučajevima izveštavanja sa lica mesta izvršenja krivičnog dela, fotografije imaju potpisanog autora i prikazuju krupan plan, bez uznemirujućih detalja. Tokom analiziranog nedeljnog perioda, nije objavljena nijedna privatna fotografija koja otkriva lik žrtve ili osumnjičenog za krivična dela, a sve objavljene fotografije koje nisu sa mesta događaja potpisao je autor uz napomenu da je reč o ilustraciji.

Polutabloidna i tabloidna štampa gotovo je izjednačena kada je reč o neetičkom objavljivanju fotografija uznemirujućeg sadržaja, bilo da je reč o osetljivim društvenim grupama, žrtvama ili osumnjičenim za zločine. Otkrivanje identiteta privatnim fotografijama bez izvora i autora susreće se i u slučaju maloletnika, koji nisu direktni akteri samog događaja o kojem se izveštava. Polutabloidni

dnevni list *Blic* u segmentu fotografije prevazišao je tabloide na primeru objavljivanja fotografije žrtve saobraćajne nesreće sa troje maloletne dece na celoj naslovnoj strani bez navođenja autora ili izvora odakle fotografije potiče. Iako su u tom slučaju crnim trakama prekrivene oči maloletnika, njihovo dostojanstvo i pravo na privatnost narušeno je otkrivanjem identiteta i objavljivanjem imena i prezimena člana porodice. Slično je i u slučaju objave fotografija sa lica mesta na kojem se odigralo krivično delo ubistva, kada je objavljeno nekoliko uznemirujućih fotografija beživotnog tela žrtve sa potpisom „izrešetano telo...“. Uz fotografiju sa lica mesta objavljena je i fotografija sa likom žrtve, ispod koje je navedeno ime i prezime bez navedenog izvora. O odgovornosti novinara i medijske organizacije u narušavanju osnovnih načela novinarske profesije svedoči fotografija istog krivičnog dela na naslovnoj strani, na kojoj je plasirana fotografija na kojoj je beživotno telo žrtve prekriveno, što svedoči da je medijska organizacija imala mogućnost zaštite dostojanstva i ugleda žrtava objavljivanjem iste fotografije u unutrašnosti novina, ali se odlučila za uznemirujući i neprimeren sadržaj. Uznemirujuće fotografije koje podstiču nasilje i diskriminaciju, *Blic* je objavio i uz tekst „Plašim se, ubiće i mene i dete“. Na objavljenim fotografijama, koje su potpisane kao „snimci sa sigurnosnih kamera“, prikazana je scena porodičnog nasilja, u kojoj muškarac udara ženu. Iako su identiteti i žrtava i osumnjičenih skriveni inicijalima u tekstu, na fotografijama se jasno vide njihova lica, a novinarska odgovornost dodatno se dovodi u pitanje ukoliko se uzme u obzir činjenica da je žena koja je žrtva šticećenica Sigurne kuće kao žrtva porodičnog nasilja. Slični primeri nalaze se i u *Večernjim novostima*, koje su uznemirujući naslov teksta „Iskasapio bivšu suprugu u centru sela“ potkrepili fotografijama sa likom žrtve i osumnjičenog za krivično delo bez navedenog autora ili izvora. Pored ovih, plasirana je i porodična fotografija na kojoj su članovi šire porodice i troje maloletnika, čiji identiteti nisu prikriveni, čime je novinar prekršio pravo na privatnost i dostojanstvo dece i žrtava zločina. Uznemirujuće fotografije sa mesta zločina na kojima se vide prekrivena beživotna tela, plasirane su uz sve aktuelne događaje i sve imaju potpisane autore. Narušavanje privatnosti osetljivih društvenih grupa ove dnevne novine plasirale su uz tekst pod naslovom „Dimitrija sahranjuju u Moskvi“. Na objavljenoj fotografiji, osim žrtve, o kojoj se izveštava, prikazana je i supruga i maloletnik, koji nisu u direktnoj vezi sa temom izveštavanja. Osim toga, fotografija je objavljena bez navođenja izvora.

Poštovanje etičkih vrednosti i odgovornosti medijskih organizacija potpuno su izostale u slučaju obavljanja uznemirujućih i fotografija koje narušavaju privatnost u tabloidima. Tako *Informer* na naslovnoj strani objavljuje neprikladne fotografije beživotnih tela sa uznemirujućim prizorima, ali i fotografije maloletnika, koje su nabijene emocionalnim vrednostima. Tekst „Zaklao bivšu ženu pred njenim bratom“, osim agresivnog i uznemirujućeg tona u naslovu, sadrži i fotografije sa mesta nesreće na kojima se vide uznemirujući detalji, ali i maloletnik koji plače i pokazuje mesto krivičnog dela. Narušavanje etičkih vrednosti pisutno je i u tekstu „Ženinog švalera ubio kamenom, pa ga zapalio“ gde su objavljene fotografije sa likom žrtve i osumnjičenih za krivična dela i u svim drugim tekstovima, koji su toga dana bile glavne teme rubrike. Najviše prestupa i uznemirujućih fotografija objavljeno je u tabloidu *Kurir*. Uz tekst „Marija bi danas bila maturantkinja“ objavljena je fotografija maloletnice, koja je žrtva silovanja i ubista uz navedeno ime i prezime i eksplicitan opis počinjenog krivičnog dela. Fotografije sa lica mesta prikazuju beživotna tela sa uznemirujućim detaljima, identiteti svih žrtava su otkriveni, čak i u slučaju maloletnika. Privatnost i dostojanstvo žrtava narušava se i objavljivanjem privatnih fotografija bez izvora, koje osim aktera događaja prikazuju i članove porodice i ljude bliske žrtvama. Tako su uz tekst „Povređene na godišnjicu pogibije muža i oca“ prikazane fotografije sa mesta nesreće, fotografije osetljivih društvenih grupa kao žrtava i fotografije preostalih članova porodice. Oba tabloidna lista karakteriše da nijedna fotografija nije autorski potpisana, niti je naveden izvor odakle ona potiče i kako su došli u njen posed.

5. Zaključna razmatranja

Tradicionalne medije u savremenim uslovima, još od početka XXI veka, karakteriše „kriza novinarske etike, koja je pre svega kriza subjekata, kriza novinara kao moralnog agenta“ (Poler Kovačić, 2001: 38). U uslovima razvijene medijske industrije i ekspanzije interneta, etička načela novinarske profesije narušavaju se u korist trke za profitom i senzacionalističkim načinom izveštavanja, što potvrđuje tvrdnju da „mediji retko postižu željenu ravnozežu između odgovornog novinarstva i posla koji donosi dobit“ (Hardt, 1996: 35). Od tada u Srbiji je najpre definisan Kodeks novinara Srbije 2006. godine, sa ciljem da se doprinese profesionalizaciji medijskog sistema u Srbiji, zasnovanoj na principima samoregulative. Nakon toga, Kodeks je tri puta revidiran i danas je u

upotrebi četvrto, dopunjeno izdanje iz 2015. godine, u kojem se naglašava da je dužnost novinara da sledi profesionalne i etičke principe sadržane u njemu. Razlog dopunjavanja Kodeksa je i sve veći broj žalbenih postupaka za narušavanje etičkih principa prilikom medijskog izveštavanja. Osim toga, i akademska istraživanja koja su se bavila ovim pitanjem pokazala su da medijski radnici odstupaju od upustava i smernica etičkog standarda profesionalnog postupanja (Bojović Kolaković, 2012; Cvetković, 2010; Krstić & Milojević, 2015; Milanović, 2010; Vodinelić, 2012), te da je ovo pitanje značajno za dalja istraživanja kako bi se utvrdio eventualni pomak ka etički odgovornom izveštavanju.

Ovo istraživanje o poštovanju etičkih principa prilikom izveštavanja o osetljivim društvenim grupama potvrdilo je zaljučke dosadašnjih istraživanja. Naime, novinari značajno odstupaju od odredbe o odgovornosti novinara definisane Kodeksom novinara Srbije u slučaju izveštavanja u rubrici Crna hronika, u kojoj se, zbog prirode teme izveštavanja, osetljive društvene grupe nalaze u ulozi žrtve ili osumnjičenog za krivična dela.

Primenjena analiza sadržaja pet dnevnih listova u Srbiji pokazala je brojna odstupanja od etičke odgovornosti novinara, definisane kao jedne od osnovnih vrednosti Kodeksa novinara Srbije. Dnevni list *Politika*, koji se svrstava u kvalitetnu dnevno-političku štampu pokazao je najveći stepen primene samoregulatornih okvira u izveštavanju. Polutabloidna i tabloidna štampa u slučaju novinarskih tekstova o osetljivim društvenim grupama narušila je smernice etičkog kodeksa u svakoj jedinici analize u kojoj je prepoznata neka od kategorija ovih društvenih grupa.

Najznačajniji nalazi tiču se stereotipnog predstavljanja nabijenog emocionalnim vrednostima osetljivih društvenih grupa, bilo da su u ulozi žrtava ili osumnjičenih za krivična dela. Polutabloidni mediji više se koriste pripisivanjem karakteristika zasnovanim na ličnim impresijama novinara, dok se tabloidi koriste pogrdnim, kolokvijalnim i nepreciznim terminima za označavanje pojedinaca i posebnih društvenih grupa. Informativnost naslova zamenjena je senzacionalizmom, agresivnim tonom uz upotrebu znakova uzvika i upitnika na kraju i nabijenim emocionalnim vrednostima, koji bude osećanja kod primalačke strukture. U izveštajima o krivičnim delima isticana je etnička pripadnost, socijalni i bračni status, iako u većini slučajeva nisu bili u direktnoj koliziji sa vrstom i prirodom počinjenog krivičnog dela, a što je u suprotnosti sa smernicom odgovornosti novinara, koja nalaže suprostavljanje svakoj diskrimi-

naciji, govoru mržnje ili podsticanju nasilja. Novinarska odgovornost narušena je i detaljnim opisima načina izvršenja krivičnog dela, uznemirujućim tvrdnjama svedoka čak i u slučajevima kada su žrtve krivičnih dela maloletnici. Novinari su zloupotrebili i neznanje svojih sagovornika i prenosili okrivljujuće poruke agresivnim jezikom, kolokvijalne izraze i pogrdno oslovljavanje osumnjičenih za krivična dela.

Pripadnici etničkih manjina negativno su predstavljeni u ozbiljnoj, ali i u tabloidnoj i polutabloidnoj štampi u rubrici Crna hronika. Naime, kada se nađu u ulozi osumnjičenog za krivično delo, predstavljeni su na osnovu etniciteta, kao skloni kriminalnim radnjama i nasilju. Žene kao osetljiva društvena grupa predstavljene su kao žrtve porodičnog nasilja i tragedija u kontekstu bračnog statusa i socijalnih uloga. Negativne osobine pripisane su i starijim osobama, označenim stereotipno kao „starci“, „starac“ ili „starica“. Deca, kao posebno osetljiva kategorija, nisu bili pošteđeni kada je reč o plasiranju neprimerenog i uznemirujućeg sadržaja koji se tiče njih i njihove porodice, a u mnogim slučajevima korišćeni su kao mamac na fotografijama za buđenje emocionalnog naboja kod publike.

Od samih začetaka akademskih empirijskih istraživanja poštovanja etičkih načela u medijima u Srbiji, očigledno je da medijski radnici nisu značajno napredovali u profesionalizaciji i poštovanju etičkih principa. Odgovornost novinara za iznešenu javnu reč zanemarena je u korist iznošenja ličnih impresija, plasiranja informacija iz privatnih života i korišćenja nasilnog i okrivljujućeg jezika prilikom izveštavanja o krivičnim delima. U prilog zanemarivanja opštih odredaba Kodeksa govori i činjenica da je samo jedan analizirani dnevni list (*Blic*) u proteklom periodu od godinu dana objavio odluku Saveta za štampu u slučaju žalbe za kršenje etičkih kodeksa po žalbi civilnog sektora. Ovo implicira da su potrebne rigoroznije mere u slučajevima narušavanja etičkih vrednosti profesije i pojačan zahtev javnosti za etičkim informisanjem i zaštitom prava svih društvenih grupa. Iako se samoregulativi ne može doskočiti zakonskim sankcijama, jedini mehanizam koji je bio na pragu podizanja svesti o etičkim prekršajima predložio je Savet za štampu. Naime, definisan je dokument kojim bi mediji morali da priznaju grešku i upute javno izvinjenje oštećenima. U suprotnom, o njihovom prestupu bili bi obavešteni ostali mediji. Do sada ovaj dokument ostao je na nivou razmatranja, a o njegovom definisanju nije se moglo čuti dalje od „govorkanja“ među medijskim radnicima pa je javnost i o

tome ostala nedovoljno informisana, kao i o svojim pravima u slučaju njihovog narušavanja.

Korpus analiziranih tekstova nije dovoljan da se govori o opštem stanju medijskog prikazivanja osetljivih društvenih grupa. Sa druge strane, rubika Crna hronika, u kojoj se procentualno najviše izveštava o običnim građanima, dobar je pokazatelj odnosa novinara i medija prema društvenim grupama o kojima se izveštava. Rezultati jasno navode na zaključak da medijski radnici postupaju etički neodgovorno prilikom izveštavanja, posebno u slučaju osetljivih društvenih grupa, čime se potvrđuje da su ove kategorije stanovništva i dalje najčešće izložene kršenju osnovnih ljudskih prava, narušavanju dostojanstva i diskriminaciji. Osim toga, osetljive društvene grupe ne prepoznaju povrede svojih prava koje novinari čine u izveštavanju pa je neophodno što pre podići svest javnosti, posebno među pripadnicima osetljivih društvenih grupa. Takođe, potrebno je i dodatno obrazovanje novinara i upoznavanje sa već diskriminisanim pozicijama u kojima se nalaze pripadnici osetljivih društvenih grupa.

Literatura

- Avramović, D. (2005). *Mapiranje mizoginije u Srbiji*. Beograd: Asocijacija za žensku inicijativu, Statistički godišnjak Srbije.
- Avramović, Z. & Vujačić, M. (2010). Odnos kvalitativne i kvantitativne metode istraživanja školskih udžbenika, *Teme*, XXXIV(2): 447–461.
- Baćanović, V. (2008). Uvodnik – Kandidatkinje – Monitoring prisustva žena kandidatkinja u medijima tokom predizbornih kampanja za lokalne i pokrajinske izbore u 2008. In D. Valić Nedeljković (ed.), *Kandidatkinje – Monitoring prisustva žena kandidatkinja u medijima tokom predizbornih kampanja za lokalne i pokrajinske izbore u 2008* (pp. 13–24). Novi Sad: Novosadska novinarska škola.
- Bajčeta, S. & Milošević, I. (2015). Etički i profesionalni aspekti izveštavanja na nacionalnim televizijama. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 57–70). Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Barović, V. (2015). Medijsko izveštavanje o polavama u tabloidima u Srbiji 2014. godine kao indikator neprofesionalnog novinarskog rada“. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 95–107). Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Begović, B. (2015). Upotreba rodno osetljivog jezika i prikaz žena u štampanim medijima u Srbiji. *CM: Časopis za upravljanje komuniciranjem*, 10(35): 59–80.
- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe, IL: Free Press.
- Bešić, M. (2011). *Metodologija političkih nauka*. Podgorica: Fakultet političkih nauka.
- Bojović Kolaković, M. (2012). Mediji i pretpostavka nevinosti. *Zbornik radova pravnog fakulteta u Nišu*, 61: 555–569.
- Božović, D. (2017). Novinarska etika i sekundarna viktimizacija u štampanim medijima u Srbiji. *CM: Communication and Media*, 12(40): 37–66.

Code of Ethics (2014). Indianapolis: Society of Professional Journalists.

Cvetković, D. (2010). Vest je muškog roda – etički aspekti rodne ravnopravnosti u informativnom program nacionalnih televizija u Srbiji. *Kultura*, 127: 156–175.

Ecker, U. K., Lewandowsky, S., Chang, E. P. & Pillai, R. (2014). The effects of subtle misinformation in news headlines. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 20(4): 323–335.

Gruhonjić, D. (2015). Regionalizacija kao političko-medijska farsa. In A. Đurić Bosnić & M. Đurić (eds.), *Zbornik tekstova Socio-kulturni aspekti regionalizacije Srbije (u kontekstu evrointegracija)* (pp. 149–158). Novi Sad: CINK.

Gruhonjić, D. (2017). (Ne)poštovanje Kodeksa novinara Srbije u kampanji za predsedničke izbore u 2017. godini. *CM: Communication and Media*, 12(40): 145–164.

Hallin, D. C. & Mancini, P. (2004) *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: University Press.

Hardt, H. (1996). The End of Journalism: Media and Newsworld in the United States. *Javnost/The Public*, 3(3): 21–41.

Jevtić, M. (2015). Novinarska etika u izveštavanju o osetljivim temama: (zlo) upotreba fotografije tokom migrantske krize 2015. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 179–192). Beograd: Fakultet političkih nauka.

Kelner, D. (2004). *Medijska kultura*. Beograd: Clio.

Kljajić, V. (2012). *Intervju-u štampi, on-line magazinima i na Internetu*. Beograd: Čigoja štampa.

Knežević, S. & Car, V. (2011). Žene u televizijskim vijestima – analiza središnjih informativnih emisija HTV-a, RTL-a i Nove TV. *Medijske studije*, 2(3–4), 76–92.

Kodeks novinara Srbije: uputstva i smernice (2015). Beograd: Savet za štampu

Korni, D. (1999). *Etika informisanja*. Beograd: Clio.

- Krstić, A. & Milojević, A. (2015). Etički i profesionalni aspekti izveštavanja dnevne štampe u Srbiji. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 11–37). Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Lauk, E. (2009). Reflections on changing patterns of journalism in the new EU countries. *Journalism Studies*, 10(1): 69–84.
- Dej, L. A. (2004). *Etika u medijima primeri i kontraverze*. Beograd: Medija centar.
- Martinoli, A. (2015). Društvene mreže i UGG kao izvori profesionalnog novinarskog izveštavanja. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 193–206). Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Matić, J. (2015). Tri nivoa odbrane novinarskog profesionalizma. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 73–84). Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Makluan, M. (1971). *Poznavanje opština - čovekovih produžetaka*. Beograd: Prosveta.
- Milanović, J. (2010). Međunarodni novinarski kodeksi i dečija prava. *CM: časopis za upravljanje komuniciranjem*, 5(15): 87–105.
- Milić, V. (1996). *Sociološki metod*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Milivojević, S., Radojković, M., Raković, M., Milojević, A., Ugrinić, A. & Matović, M. (2011). *Profesija na raskršću – novinarstvo na pragu informacionog društva*. Beograd: Fakultet političkih nauka, Centar za medije i medijska istraživanja.
- Milojević, A. & Krstić, A. (2016). Demokratizacija medija u Srbiji: etika novinarske profesije posmatrana kroz analizu naslova u dnevnoj štampi. In I. Vujačić & B. Vranić (eds.), *Urušavanje ili slom demokratije?* (pp. 277–297) Beograd: Udruženje za političke nauke Srbije, Fakultet političkih nauka.
- Momčilović, V. (2012). *Analiza medijskog diskursa. Prikaz žene u nedeljnicima Novi magazin, Vreme i NIN u toku predizborne kampanje 2012. godine u Republici Srbiji*. Posećeno 15. 6. 2017. URL: <http://www.academia>.

edu/5419440/Analiza_medijskog_diskursa__prikaz_%C5%BEene_u_nedeljnicima_Novi_Magazin_Vreme_i_NIN_u_toku_predizborne_kampanje_2012._godine_u_Republici_Srbiji.

Nikolić, M. (2010). Etika medija – između lične, profesionalne i društvene odgovornosti. *Kultura*, 127: 35–50.

Ninković Slavnić, D. (2015). Etika foto-izveštavanja: Stare dileme i novi izazovi. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/ neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 163–178). Beograd: Fakultet političkih nauka.

Poler Kovačić, M. (2001). Kriza novinarstva kao kriza etike: tko je novinarski subjekt? *Medijska istraživanja*, 7(1–2): 25–44.

Prajs, S. (2011). *Izučavanje medija*. Beograd: Clio.

Prelić, M. (2001) Zapadna kultura i mizoginija. *Kultura*, 105/106: 301–305

Radojković, M. (2004). Kodeksi profesionalne etike u novinarstvu. In Z. Vacić (ed.), *Etika javne reči u medijima i politici* (pp. 51–90). Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije.

Rosengren, K. E. (1981). Advances in Scandinavia Content Analysis: An Introduction. In K. E. Rosengren (ed.), *Advances in Content Analysis* (pp. 9–19). Beverly Hills, CA: Sage.

Rupar, V. & Seizova, S. (2017). Ethics and professional orientation of Serbian journalists. *CM: Communication and Media*, 12(40): 5–36.

Simeunović, N. (2009). Tretman Roma u štampanim medijima u Srbiji. *CM: Časopis za upravljanje komuniciranjem*, 4(10): 71–92.

Strategija prevencije i zaštite od diskriminacije (2013). *Službeni glasnik RS*, br. 55/05, 71/05-ispavka, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – US i 72/12.

Torlak, N. (2011). Medijska slika žene u Srbiji. *CM: Časopis za upravljanje komuniciranjem*, 6(19): 39–52.

Ugrinić, A. & Atlagić, S. (2015). Etički i profesionalni aspekti izveštavanja na radiju u Srbiji. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/ neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 39–56). Beograd: Fakultet političkih nauka.

- Valić Nedeljković, D. (ed.) (2011). *Medijski diskurs o siromaštvu i socijalnoj isključenosti*, Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Valić Nedeljković, D. (2015). (Ne)zainteresovanost programa na manjinskim i većinskom jeziku za izbore za člaove Nacionalnih saveta nacionalnih manjina. In R. Veljanovski (ed.), *Indikatori profesionalnog/ neprofesionalnog ponašanja novinara i medija* (pp. 147–162). Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Višnjić, J. (2012). “Killing me softly”: izveštavanje štampanih medija o ženama žrtvama nasilja. *Genero*, 16: 141–156.
- Vodinić, V. V. (2012). Novinarski kodeksi i pravo medija u Srbiji – nedovoljno samodefinisanje. *Pravni zapisi*, 3(1): 73–89.
- Vujović, M. & Prelević Stojanović, I. (2014). Etičnost novinske fotografije. *Facta universitatis – series: Philosophy, Sociology, Psychology and History*, 13(3): 123–135.
- Weber, R. P. (1990). *Basic Content Analysis*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Žaket, D. (2007). *Novinarska etika*. Beograd: Službeni glasnik.

Kristina Malešević

University of Belgrade, Faculty of Political Sciences, Serbia

(NON)RESPONSIBILITY OF JOURNALISTS IN THE CONTEXT OF REPORTING ON VULNERABLE SOCIAL GROUPS IN DAILY PRESS

***Abstract:** When it comes to the responsibility of journalists, the violation of professional standards is the most frequent violation of the journalists Code of Ethics in Serbia, which is confirmed by the appeal procedures before the Press Council. Ethical standards for the press reporting in Serbia are most questionable when it comes to vulnerable social groups, which include, according to the Strategy for Prevention and Protection against Discrimination of the Government of the Republic of Serbia, women, children, LGBT persons, persons with disabilities, elderly people, national minorities, refugees and members of religious communities. Despite the constant improvement of the Codex of Ethics, research dealing with the press compliance to the ethical and professional values of reporting is still scarce and mostly concerned with the protection of privacy. The basic idea of this paper is to conduct an analysis of content with emphasis on journalists responsibility in the authorial texts in five daily newspapers in Serbia (Politika, Večernje novosti, Blic, Informer and Kurir) in the five-day period in June 2017. The analysis of the violation of this provision of the Code of Ethics deals with specifically defined segments: discrimination, hate speech and incitement to violence, violation of the presumption of innocence, use of inappropriate and disturbing content, protection of the rights and dignity of vulnerable social groups. The daily Politika has justified its status of a quality political press in which journalists report most responsibly, especially about children and women victims of crime, as the most vulnerable social groups. The analysis showed that the difference between the semi-tabloid and the tabloid press is reflected in the use of disturbing content, while the violation of the privacy is the characteristics of both semi-tabloid and tabloid press.*

***Key words:** ethics, responsibility, journalists, vulnerable social groups, press*